

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta,
ympäristötarkastaja Carita Lallukka

[kirjaamo\(at\)rovaniemi.fi](mailto:kirjaamo(at)rovaniemi.fi)
[carita.lallukka\(at\)rovaniemi.fi](mailto:carita.lallukka(at)rovaniemi.fi)

Lausuntopyyntö 7.3.2024

**Morenia Oy:n maa-aines- ja ympäristölupahakemus, Jokannokka RN:o 64:31,
Jokkavaaran 1-luokan pohjavesialue, Rovaniemi**

Hakemus

Morenia Oy hakee maa-aineslain (555/1981) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista jatkolupaa aiemmin myönnetylle yhteisluvalle hiekan ja soran ottamiseksi sekä murskaamiseksi noin 7 hehtaarin kokoiselta alueelta Rovaniemen Jokkavaarassa sijaitsevalta tilalta Jokannokka RN:o 64:31, kiinteistötunnus 698-401-64-31. Jatkolupaa haetaan 50 000 k-m³:n suuruiselle ottomäärälle viideksi (5) vuodeksi.

Alueelle on aiemmin myönnetty maa-aines- ja ympäristölupa (Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta, 26.6.2019, 91 §) hiekan ja soran ottamiseksi ja murskaamiseksi alueen jälkihoitotarkoituksessa. Kyseinen lupa on myönnetty 26.6.2019 ja se on voimassa 30.6.2024 saakka. Toimintaa alueella ei kuitenkaan ole aloitettu.

Ottoalue sijaitsee Rovaniemen Jokkavaaran (12699101) vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella (1-luokka). Hakemuksen mukaan suunnitellulla ottoalueella ei sijaitse pohjaveden havaintoputkea. Pohjaveden pinnantason on arvioitu olevan tason +80,0 metriä (N2000) alapuolella. Alin suunniteltu ottotaso on hakemuksen mukaan tasolla +96,36 metriä (N2000).

Hakemuksen mukaan alueella aiotaan myös murskata maa-aineksia siirrettävällä murskausasemalla, joten toiminnalle on haettu ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista lupaa. Murskaustoimintaa arvioidaan olevan alueella keskimäärin noin kerran vuodessa riippuen kysynnästä. Yhden toimintajakson kesto on keskimäärin 2–4 viikkoa kerrallaan. Murskausasema sijoitetaan alueelle rakennettavalle tiiviille suoja-alueelle, joka varustetaan mm. öljynerotuskaivolla. Öljynerotuskaivo tyhjennetään tarvittaessa imuautolla ja öljyinen vesi toimitetaan asianmukaiseen jatkokäsittelyyn. Toiminnan päättyessä suoja-alue puretaan. Suunnitelmapiirustuksiin on merkitty murskauslaitokselle alustava sijaintipaikka. Poltto- ja voiteluaineet säilytetään 2-vaippasäiliöissä tai valuma-altaallisissa suojakonteissa suoja-alueella, ja alueella toimivien koneiden kuntoa seurataan säännöllisesti. Murskauslaitoksen ja maa-ainesten varastoinnin aiheuttaman pölyn ja melun leviämistä ehkäistään pölynsidonnan (kotelointi, kastelu) lisäksi pintamaamassojen ja varastokasojen sijoittelulla laitoksen ympärille.

19.4.2024

Hakemuksen mukaan maisemoinnissa Jokkavaaran tilasta muokataan jälkitilannepiirroksen mukainen maaleikkaus. Alueen reunojen rinteet luiskataan kohti alinta tasannetta n. 1:2 kaltevuuteen ja loivemmaksi. Maisemoinnin päätyttyä alue palautuu metsätalous ja virkistyskäyttöön. Toiminnan päätyttyä alueen metsittymistä tarkkaillaan ja tarpeen vaatiessa suoritetaan edesauttavia toimenpiteitä.

Pohjavesialue ja tutkitut vedenottamonpaikat

Suunniteltu ottamisalue sijaitsee Jokkavaaran (12699101) vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella (1-luokka). Jokkavaara on muodostunut kahden harjujakson yhtymäkohtaan. Kalliopaljastumia alueella ei ole. Orsivesisoistumista päätellen muodostumassa on hienorakeisten maalajien välikerroksia. Ydinaines on karkearakeista, paikoin lähes somerikkoa. Lajittuneisuus on suurimmassa osassa muodostumaa hyvä. Pohjaveden muodostumisen suhteen Jokkavaara on lähes täysin antikliininen eli pohjavettä ympäristöönsä purkava. Alueelle ei siten suotaudu pohjavettä juuri ollenkaan ympäristöstä, vaan muodostuman pohjavesi on itse harjualueella muodostunutta. Muodostuma rajoittuu pääosin joko soistumiin tai soistumien ja siltti-hienohiekkakerrostumien välityksellä vesistöihin (Kemijokeen ja Sierijärveen). Alueen pohjavesi purkautuu pääasiassa suotautumisaluetta reunustaville suoalueille ja sitä kautta vesistöihin.

Jokkavaaran alueella on useita vedenottamoita ja tutkittuja vedenottamopaikkoja. Lähimpänä suunniteltua ottamisaluetta sijaitsee tutkittu vedenottamopaikka UP21 (antoisuus 300 m³/d) noin 120 metrin etäisyydellä suunnitelma-alueen pohjoispuolella.

Lisäksi Napapiirin Vesi Oy:n vedenottamo Jokkavaara (pisteeseen 53a rakennetut kaivo I ja kaivo II) sijaitsee lähimmillään noin 350 metrin etäisyydellä suunnitellusta ottamisalueesta itään. Vedenottamolta on lupa ottaa pohjavettä yhteensä 2000 m³/d (Pohjois-Suomen vesioikeus 31.5.1983).

Suunniteltu ottamisalue sijoittuu siten vedenottamon ja tutkitun vedenottopaikan arvioituille lähisuojavyöhykkeelle. Lähisuojavyöhykkeen arvioinnissa on otettu huomioon pohjavesialueen rajausta, pohjaveden arvioitu virtausuunta, pohjavedenottamon arvioitu vaikutusalue, vedenottolupa ja alueen maaperä. Lähisuojavyöhykkeen määrittelyperusteena on myös muun maankäytön, esimerkiksi soranoton haittavaikutusten estäminen.

Arvokas harjualue

Suunniteltu ottamisalue sijoittuu Jokkavaaran arvokkaan harjualueen rajauksen välittömään läheisyyteen. Jokkavaara on poikkeuksellisen suuri harjukompleksi, joka on kerrostunut kahden jäätikköjoen yhtymäkohtaan Kemijoen laakson reunalle. Itäosa on jyrkkärintainen ja melko kapealakinen selänteen kärki, josta avautuu näkymiä Kemijoelle. Sen rinteillä on rantavalleja ja joen muovaamia terasseja ja törmiiä. Kyseisen harjualueen

19.4.2024

rajaus on tarkistettu Lapin Pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamishankkeen (Poski) 1. vaiheen yhteydessä (2015).

Harjualue liittyy Kemijoen laakson vesimaisemaan ja jokivarren kulttuurimaisemaan. Jyrkästi kohoava muodostuma on maisemaa hallitseva. 1960-luvulta asti jatkuneesta maa-ainesten otosta huolimatta alueella on maakunnallisesti merkittäviä luonnonesiintymä- ja maisemakuvallisia arvoja. Jokkavaara on geologisesti hyvin merkittävä muodostuma, maisemallisesti ja monikäytön kannalta merkittävä tai hyvin merkittävä sekä biologisesti jokseenkin merkittävä. Maa-ainesten ottoa ei suositella nyt käytössä ja luvissa olevien alueiden ulkopuolella. Olemassa olevilla ottoalueillakin tulisi tähdätä jälkihoidollisiin toimenpiteisiin.

Kaavatilanne

Lapin ELY-keskus toteaa, että suunniteltu ottamisalue sijoittuu lähes kokonaan voimassa olevan Oikaraisen kylän ja Jyrhämänjärven yleiskaavan mukaiselle EO-alueelle, pohjavesialueelle (pv) ja maisemallisesti arvokkaalle alueelle (ma). EO-merkinnällä on osoitettu alueita maa-ainesten ottokäyttöön ja pv-merkinnällä on osoitettu tärkeän pohjavesialueen raja. Lisäksi suunnitellun ottoalueen eteläosan läheisyydessä kulkee yleiskaavaan merkitty ulkoilureitti.

Alueella ei ole asemakaavaa. ELY-keskuksen näkemys on, että suunniteltu hanke sijoittuu kokonaisuudessaan jo aiemmin avatulle alueelle, eikä se toteutuessaan vaikeuta alueen käyttämistä yleiskaavassa tai maakuntakaavassa osoitettuun tarkoitukseen.

Luonnonsuojelu

Lapin ELY-keskus toteaa, että maa-aines- ja ympäristölupahakemuksen mukaiselta toiminta-alueelta tai sen arvioidulta vaikutusalueelta ei tunneta luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) liitteiden 1 ja 3 koko maassa rauhoitettujen eläin- ja kasvilajien esiintymiä, ei liitteen 5 Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa rauhoitettuja putkilokasveja, ei liitteen 6 uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lajien havaintopaikkoja eikä luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteiden II ja IV eläin- tai kasvilajien havaintopaikkoja (LajiGis 5.4.2024, Lajitietokeskuksen viranomaisportaali 5.4.2024).

Jokkavaaran maa-ainesten ottoon käytetyiltä alueilta on havaintoja törmäpääskyn pesinnöistä. On mahdollista, että myös hakemuksen kohteena olevalla toiminta-alueella tulee esiintymään törmäpääskyjen pesintöjä maa-ainesten oton ja ympäristöluvan alaisen murskauksen aikana. Törmäpääskyjen pesinnän mahdollisuus tulisi huomioida lupamääräyksissä. Törmäpääsky on luonnonsuojelulailla (9/2023) rauhoitettu (69 §), erittäin uhanalainen ja kiireellisesti suojeltava lintulaji. Törmäpääskyn pesien vahingoittaminen ja pesinnän häiritseminen on kielletty luonnonsuojelulain 70 §:n ja lintudirektiivin nojalla. Erityisen suurta melua aiheuttavat toimenpiteet tulee ajoittaa törmäpääskyn pesintäajan ulkopuolelle. Törmäpääskyn pesintäaika on 1.5.–31.8. Usein lentokykyiset poikaset palaavat pesälleen yöksi vielä päivän ruokailulta pesinnän

19.4.2024

loppuvaiheessa. Törmäpääskyn pesintätörmät tulee jättää kaiken maahan kajoavan toiminnan ulkopuolelle. Säännöllisesti käytössä olevia pesäkolonioita ei saa hävittää myöskään pesimäajan ulkopuolella ilman Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausuntoa siitä, tarvitseeko kolonian tuhoaminen luvan poiketa luonnonsuojelulain rauhoitussäädöksistä eikä ilman poikkeamislupaa, mikäli viranomaisen em. lausunnossa niin edellyttää. Lausuntopyyntö lähetetään osoitteeseen kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi, ja se kannattaa laittaa ennakkoon hyvissä ajoin (useaa kuukautta) ennen aiottua pesäkoloniatörmän tuhoamista.

Sovellettava lainsäädäntö ja ohjeistus

Maa-aineslain 3 §:n mukaan aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu muun muassa tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumista, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.

Maa-ainesten ottamista koskevassa lupaharkinnassa ja lupaehdoissa otetaan huomioon myös maa-aineslain 3 §:n ympäristöperusteiset rajoitukset muun muassa kauniin maisemakuvan, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien turmelemisesta taikka ne lain 3 §:ssä mainitut muut rajoitukset, joilla pyritään estämään huomattavat tai laajalle ulottuvat vahingolliset vaikutukset asutukselle tai ympäristölle.

Ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) kieltää pohjaveden pilaamisen ja laadun vaarantamisen. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, ettei toiminnasta aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja että pilaantumista voidaan ehkäistä.

Murskaustoiminnan harjoittamiseen alueella on oltava ympäristölupa, sillä pohjavesialueella vähäisempäänkin toimintaan on haettava ympäristölupaa, jos toiminta sijoitetaan tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella ja toiminnasta voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa (YSL 28 §).

Kiven louhinnan ja murskauksen suojaetäisyyksistä häiriintyviin kohteisiin sekä mm. toiminnan aiheuttamista melu- ja pölypäästöistä säännellään valtioneuvoston asetuksessa kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta (ns. Muraus-asetus, 800/2010).

Ympäristöministeriön oppaassa *Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön* (Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30) on ohjeistettu muun muassa pohjaveden pinnan päälle jätettävistä suojakerrospaksuuksista sekä jälkihoito- ja maisemointitoimenpiteistä.

Ympäristöministeriön oppaassa on asetettu ottamisalueen sijoittumista koskevaksi tavoitteeksi, että vedenottamoiden tai tutkittujen vedenottoaikkojen vesilaila perustetuilla tai arvioiduilla lähisuojavaähyhykkeillä ei saisi olla lainkaan ottamistoimintaa tai jälkihoitamattomia ottamisalueita.

19.4.2024

Oppaan mukaan vanhojen ottamisalueiden kunnostustarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Niiden kunnostustarve kohdistuu ennen muuta maisemakuvan siistimiseen, turvallisuuden parantamiseen sekä pohjaveden suojelutoimiin. Lisäksi vanhojen ottamisalueiden kunnostustoimia suunniteltaessa on otettava huomioon, että niillä voi esiintyä uhanalaisten tai harvinaisten eläinten ja kasvien elinympäristöjä tai geologisia opetuskohteita, joita ei saa tuhota kunnostamisen yhteydessä.

Edellytykset maa-ainesten otolle ja johtopäätökset

Suunniteltu ottamistoiminta sijoittuu käytössä olevan vedenottamon ja tutkitun vedenottamopaikan arvioidulle lähisuojavaiketyöhykkeelle. Suunniteltu soranotto toiminta sijoittuu pohjavesialueen keskiosaan, pohjaveden varsinaiselle muodostumisalueelle vanhan ottoalueen yhteyteen. Suunniteltu ottaminen sijoittuu lisäksi arvokkaan harjualueen välittömään läheisyyteen, mutta ottotoimintaa ei hakemuksen perusteella ole tarkoitus ulottaa harjun luonnontilaiselle osalle.

Lapin ELY-keskus toteaa, että valtakunnallisen ohjeistuksen perusteella vedenottamon tai tutkitun vedenottamopaikan lähisuojavaiketyöhykkeelle ei tule kohdistaa uutta maa-ainesten ottotoimintaa, ja katsoo, että alueella on siten mahdollista toteuttaa vain vanhan ottoalueen jälkihoitoon ja maisemointiin tähtäävää lyhytaikaista maa-ainesten ottamista eli ns. maisemointiottoa. ELY-keskus katsoo, että alueen lopulliseen jälkihoitamiseen tähtäävään ottamistoimintaan viiden vuoden aikana ei tarvita vesilain mukaista lupaa.

Lapin ELY-keskus katsoo, että kyseessä oleva ottamisalue on tarpeen jälkihoitaa. Alue sijaitsee hyvin lähellä vedenottamo, joten jälkihoidon avulla vähennetään esimerkiksi ottamistoiminnan haitallisia vaikutuksia pohjaveteen ja vedenottoon sekä sopeutetaan alue ympäröivään luontoon.

ELY-keskus kuitenkin toteaa, että jatkolupahakemus perustuu täysin vuoden 2017 aikaiseen hakemukseen ja siinä esitettyihin suunnitelmiin. ELY-keskus katsoo, että koska aiemmin myönnetyn maisemointiluvan mukaista toimintaa ei ole alueella viiden vuoden aikana lainkaan aloitettu, on toimintaympäristö ehtinyt muuttua aiemmin esitetystä. Hakemusasiakirjat tulee päivittää vastaamaan alueen nykytilannetta, eikä esimerkiksi jo metsittyneitä osia alueesta tule avata uudelleen. Tällä hetkellä lupahakemuksesta jää käsitys, että myös pohjoiskulman alueella olevat jo metsittyneet/kasvittuneet alueet aiotaan avata uudelleen.

ELY-keskus katsoo, että edellä esitetyn perusteella lupaa ei voida myöntää suoraan vuoden 2017 lupahakemuksen tietoihin perustuen. ELY-keskus katsoo, että päivitetystä hakemuksesta tulee pyytää ELY-keskuksen lausunto.

ELY-keskus korostaa, että toimittaessa hyvin lähellä vedenottamo, suunnitelmien tulee olla erityisen laadukkaita. Alueelle soveltuvien maisemointitoimenpiteiden suunnittelussa on hyvä käyttää Ympäristöministeriön opasta *Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön* (Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30).

19.4.2024

ELY-keskus katsoo, että hakemusta tulee täydentää vähintään seuraavanlaisesti:

- Hakemuksen mukaan otettava maa-aines käytetään teiden rakentamiseen ja tienpitoon sekä muuhun infrarakentamiseen. Hakemuksesta ei käy ilmi, paljonko (% tai k-m^3) kokonaisottomäärästä (50 000 k-m^3) on tarkoitus käyttää alueen maisemointiin ja paljonko muuhun toimintaan.
- Ottamissuunnitelmassa esitetyt maisemointitoimenpiteet on esitetty varsin suppeasti, eivätkä ne juuri eroa tavanomaisista maa-ainesten ottamissuunnitelmassa esitetyistä jälkihoitotoimista. Maisemointitoimenpiteissä ei ole huomioitu myöskään alueen sijaintia arvokkaan harjualueen välittömässä läheisyydessä tai Jokkavaaran alueen mahdollista törmäpääskykoloniaa.
- Hakemuksessa tulee selventää, onko esim. alueelle tarkoitus tuoda puhdasta pintamateriaalia alueen ulkopuolelta jälkihoitotöiden viimeistelemiseksi, sillä alueella ei käytännössä ole enää jäljellä pintamaita kuorittavaksi ja myöhemmin levitettäväksi. Kasvillisuuden palautumisen kannalta humuksen levitys hiekkakerroksen päälle on tärkeää.
- Jo avattujen ottamisalueiden ulkopuolella on luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokasta harjualuetta. Erityisesti ottamisalueen jälkihoidossa tulee arvokas harjualue ottaa huomioon. Korkeuserot ovat alueella hyvin suuret, jonka vuoksi alueen sopeuttaminen arvokkaaseen maisemaan on tavallista haasteellisempaa. Myöskään esimerkiksi pohjoisosan tulotien ympärillä olevaa jo metsittynyttä/kasvittunutta aluetta ei tulisi enää avata uudelleen.
- Alueen sopeuttamien maisemaan tulee suunnitella huolellisesti ja rinteet tulee pääsääntöisesti luiskata kaltevuuteen 1:3 (pois lukien törmäpääskyjen mahdollinen pesimärinne).
- Hakemuksessa tulee esittää tieto siitä, mihin arvio pohjaveden pinnantasosta perustuu ja esittää ottoalueelle asennettavalle havaintoputkelle paikka, mikäli alueella ei sellaista ole entuudestaan. Tarkkailuun käytettävän havaintoputken tulee sijaita ottamisalueella. Lisäksi hakemuksessa tulee esittää suunnitelma toiminnan tarkkailusta. Tärkeälle pohjavesialueelle sijoittuvalta toiminnalta edellytetään pohjaveden pinnantason ja laadun tarkkailua. Jo hakemusvaiheessa on tarpeen esittää pohjaveden laadun tarkkailupaikat, analyysivalikoima, tarkkailuajankohdat ja tietojen toimittaminen.
- Alueelle on suunniteltu murskaustoimintaa. Lähtökohtaisesti murskaustoimintaa ei tulisi sijoittaa arvioidulle lähisuojavajöhykkeelle, vaan sen ulkopuolelle. Hakemuksessa tulee esittää perusteet sille, miksi murskaimen ainoa mahdollinen sijoitusvaihtoehto on arvioidulla lähisuojavajöhykkeellä.

19.4.2024

ELY-keskus katsoo, että hakemusta ja suunnitelmapiirustuksia tulee täydentää nyt esitettyä tarkemmalla suunnitelmalla alueen jälkihoitotoimenpiteistä ja maisemoinnista edellä esitetyn mukaisesti. ELY-keskus korostaa, että suunnitelmien tulee perustua alueella vallitsevaan nykytilanteeseen siten, että mahdollisesti jo luontaisesti kasvittumaan tai metsittymään lähteneitä alueita ei avata. Suunnitelmat tulee esittää myös maasto- ja ilmakuvakartoilla.

ELY-keskus korostaa maisemointisuunnitelmien laatua, ja muistuttaa, että Jokkavaara on Rovaniemen tärkeimpiä talousvedenhankintaan käytettäviä pohjavesialueita. Maa-ainesten ottaminen alueella tulee siten toteuttaa erityistä varovaisuutta noudattaen, ja aluetta koskevien ottosuunnitelmien tulee olla erityisien laadukkaasti toteutettuja. Lapin ELY-keskus korostaa, että maa-ainesten ottaminen ei missään tilanteessa saa vaarantaa alueella toteutettavaa talousvedenhankintaa.

Täydennetystä lupahakemuksesta tulee pyytää Lapin ELY-keskukselta uusi lausunto.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut ylitarkastaja Piippa Wäli (luonto).

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Merkintä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Pia Lindholm ja ratkaissut hydrogeologi Anne Lindholm.

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta,
ympäristötarkastaja Carita Lallukka

[kirjaamo\(at\)rovaniemi.fi](mailto:kirjaamo(at)rovaniemi.fi)
[carita.lallukka\(at\)rovaniemi.fi](mailto:carita.lallukka(at)rovaniemi.fi)

Lausuntopyyntö 4.6.2024

**Morenia Oy:n vastine maa-aines- ja ympäristölupahakemuksesta annettuun
lausuntoon, Jokannokka RN:o 64:31, Jokkavaaran 1-luokan pohjavesialue, Rovaniemi**

Hakemus

Morenia Oy hakee maa-aineslain (555/1981) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista jatkolupaa aiemmin myönnetylle yhteisluvalle hiekan ja soran ottamiseksi sekä murskaamiseksi noin 7 hehtaarin kokoiselta alueelta Rovaniemen Jokkavaarassa sijaitsevalta tilalta Jokannokka RN:o 64:31, kiinteistötunnus 698-401-64-31. Jatkolupaa haetaan 50 000 k-m³:n suuruiselle ottomäärälle viideksi (5) vuodeksi.

Alueelle on aiemmin myönnetty maa-aines- ja ympäristölupa (Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta, 26.6.2019, 91 §) hiekan ja soran ottamiseksi ja murskaamiseksi alueen jälkihoitotarkoituksessa. Kyseinen lupa on myönnetty 26.6.2019 ja se on voimassa 30.6.2024 saakka. Toimintaa alueella ei kuitenkaan ole aloitettu.

Ottoalue sijaitsee Rovaniemen Jokkavaaran (12699101) vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella (1-luokka). Hakemuksen mukaan suunnitellulla ottoalueella ei sijaitse pohjaveden havaintoputkea. Pohjaveden pinnantason on arvioitu olevan tason +80,0 metriä (N2000) alapuolella. Alin suunniteltu ottotaso on hakemuksen mukaan tasolla +96,36 metriä (N2000). Hakemuksen mukaan alueella aiotaan myös murskata maa-aineksia siirrettävällä murskausasemalla siten, että yhden murskaustoimintajakson kesto on keskimäärin 2–4 viikkoa kerrallaan, ja niitä arvioidaan olevan noin kerran vuodessa. Murskausasema sijoitetaan alueelle rakennettavalle tiiviille suoja-alueelle, joka varustetaan mm. öljynerotuskaivolla. Toiminnan päättyessä suoja-alue puretaan. Suunnitelmapiirustuksiin on merkitty murskauslaitokselle alustava sijaintipaikka.

Hakemuksen mukaan maisemoinnissa Jokannokan tilan alueen reunojen rinteet luiskataan kohti alinta tasannetta n. 1:2 kaltevuuteen ja loivemmaksi. Maisemoinnin päätyttyä alue palautuu metsätalous ja virkistyskäyttöön. Toiminnan päätyttyä alueen metsittymistä tarkkaillaan ja tarpeen vaatiessa suoritetaan edesauttavia toimenpiteitä.

ELY-keskuksen lausunto 19.4.2024

Lapin ELY-keskus on lausunut edellä kuvaillusta hakemuksesta lupaviranomaiselle 19.4.2024 (LAPELY/1357/2024), ja edellyttänyt hakemuksen täydentämistä mm.

1.7.2024

maisemointitoimenpiteiden, maisemointitöihin käytettävän ainesmäärän, pohjaveden tarkkailutoimenpiteiden ja murskaustoiminnan sijoittumisen osalta. Lausunnossa on esitetty ELY-keskuksella käytettävissä olevat tiedot pohjavesialueesta ja alueella toteutettavasta vedenotosta, arvokkaasta harjualueesta, kaavatilanteesta sekä alueen luonnonsuojelua koskevasta tilanteesta.

Toiminnanharjoittajan vastine ELY-keskuksen lausuntoon

Toiminnanharjoittaja on antanut ELY-keskuksen lausuntoon 20.5.2024 päivätyn vastineen ja täydentänyt siten hakemustaan pohjaveden tarkkailuohjelmalla, murskaustoiminnan toteutusperiaatteista alueella sekä päivittänyt alueelle suunniteltuja maisemointitoimia.

Vastineen mukaan alueella aiotaan asentaa pohjaveden havaintoputki liitekarttaan osoitettuun paikkaan ottamisalueen sisäpuolelle. Lisäksi selvitetään mahdollisuutta käyttää myös muita lähialueella olevia havaintoputkia tarkkailussa. Vastineeseen liitetyn pohjaveden tarkkailuohjelman mukaan ottoalueen pohjaveden laatua tutkitaan alueella olevasta havaintoputkesta kaksi kertaa vuodessa toukokuussa ja syyskuussa. Vesinäytteiden analysointi suoritetaan akkreditoidussa laboratorioissa. Lisäksi tarkkaillaan pohjaveden pinnantasoa alueella.

Vastineessa todetaan, että hakemuksen pohjavesitiedot perustuvat ELY-keskuksen 22.8.2011 lausuntoon ja tietoon pohjaveden tasosta, jonka mukaan pohjaveden pinta alueella on tason +80,0 m (N60) alapuolella. Alueella ei ole ehyttä pohjavesiputkea, eikä aiempien kaivuiden perusteella alueella ole havaittu vettä.

Vastineen mukaan alueen jälkikäyttömuotona on mahdollista hyödyntää rintaukset esim. törmäpääskyjen pesimäalueina sekä paisterintauksina. Päivitetyin maisemointisuunnitelman mukaan alueen pohjoisosan tulotien jo metsittynyt alue jätetään sillensä, eikä kyseiseen alueeseen kohdisteta ottamistoimenpiteitä. Länsi- ja itäosan alueiden rinteet muokataan ja luiskataan kaltevuuteen 1:2 tai 1:3. Alueen eteläosassa olevien jyrkkien rinteiden osalta toteutetaan joko luiskaus 1:2 tai mikäli alueella havaitaan törmäpääskyjen pesintää, alueelle voidaan jättää/toteuttaa törmäpääskyjen pesintää varten suojeltava alue. Vastineen mukaan toiminnanharjoittajan alueelle 15.5.2024 tekemän katselmuksen yhteydessä ei havaittu törmäpääskyn pesiä alueella. Ottoalueella on potentiaalisia alueita, joissa törmäpääskyt voisivat pesiä. Nämä otetaan rintamuksin muotoilussa huomioon, lopputuloksena syntyy monimuotoinen ympäristö. Tarkennetut sijoittumiset alueelle muotoutuvat vasta jälkihoito/ottovaiheen yhteydessä, jolloin maanmuokkausta toteutetaan. Lopulliset sijoittumiset sovitaan ympäristöviranomaisen kanssa vuositarkastuksien yhteydessä.

Mahdollisuuksien mukaan alueen annetaan metsittyä luontaisesti, muussa tapauksessa tehdään täydennysistutuksia. Mikäli pintamaakerroksia ei ole tarpeeksi pohjatasolle levitettäväksi, tehdään istutukset osittain suoraan hiekkapohjalle. Kokemuksen mukaan yksivuotiset taimet selviytyvät hyvin niillä jälkihoidettavilla soranottoalueilla, joilla

1.7.2024

pintamaakerros on ohut tai se puuttuu. Humuskerros muodostuu ajan myötä luontaisesti. Puhtaita humuspitoisia ainesta voidaan ottaa alueelle tarvittava määrä, mikäli kasvukerros sitä vaatii.

Sovellettava lainsäädäntö ja ohjeistus

Maa-aineslain 3 §:n mukaan aineksia ei saa ottaa niin, että siitä aiheutuu muun muassa tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesialueen veden laadun tai antoisuuden vaarantumista, jollei siihen ole saatu vesilain mukaista lupaa.

Maa-ainesten ottamista koskevassa lupaharkinnassa ja lupaehdoissa otetaan huomioon myös maa-aineslain 3 §:n ympäristöperusteiset rajoitukset muun muassa kauniin maisemakuvan, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien turmelemisesta taikka ne lain 3 §:ssä mainitut muut rajoitukset, joilla pyritään estämään huomattavat tai laajalle ulottuvat vahingolliset vaikutukset asutukselle tai ympäristölle.

Ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) kieltää pohjaveden pilaamisen ja laadun vaarantamisen. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, ettei toiminnasta aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja että pilaantumista voidaan ehkäistä.

Murskaustoiminnan harjoittamiseen alueella on oltava ympäristölupa, sillä pohjavesialueella vähäisempäänkin toimintaan on haettava ympäristölupaa, jos toiminta sijoitetaan tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella ja toiminnasta voi aiheutua pohjaveden pilaantumisen vaaraa (YSL 28 §).

Kiven louhinnan ja murskauksen suojaetäisyyksistä häiriintyviin kohteisiin sekä mm. toiminnan aiheuttamista melu- ja pölypäästöistä säännellään valtioneuvoston asetuksessa kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta (ns. Muraus-asetus, 800/2010).

Ympäristöministeriön oppaassa *Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestävään käyttöön* (Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30) on ohjeistettu muun muassa pohjaveden pinnan päälle jätettävistä suojakerrospaksuuksista sekä jälkihoito- ja maisemointitoimenpiteistä.

Ympäristöministeriön oppaassa on asetettu ottamisalueen sijoittumista koskeviksi tavoitteeksi, että vedenottamoiden tai tutkittujen vedenottoaikkojen vesilailla perustetuilla tai arvioituilla lähisuojavyöhykkeillä ei saisi olla lainkaan ottamistoimintaa tai jälkihoitamattomia ottamisalueita.

Oppaan mukaan vanhojen ottamisalueiden kunnostustarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Niiden kunnostustarve kohdistuu ennen muuta maisemakuvan siistimiseen, turvallisuuden parantamiseen sekä pohjaveden suojelutoimiin. Lisäksi vanhojen ottamisalueiden kunnostustoimia suunniteltaessa on otettava huomioon, että

1.7.2024

niillä voi esiintyä uhanalaisten tai harvinaisten eläinten ja kasvien elinympäristöjä tai geologisia opetuskohteita, joita ei saa tuhota kunnostamisen yhteydessä.

Edellytykset maa-ainesten otolle

Suunniteltu ottamistoiminta sijoittuu käytössä olevan vedenottamon ja tutkitun vedenottamopaikan arvioidulle lähisuojavaöhykkeelle. Suunniteltu soranotto toiminta sijoittuu pohjavesialueen keskiosaan, pohjaveden varsinaiselle muodostumisalueelle vanhan ottoalueen yhteyteen. Suunniteltu ottaminen sijoittuu lisäksi arvokkaan harjualueen välittömään läheisyyteen, mutta ottotoimintaa ei hakemuksen perusteella ole tarkoitus ulottaa harjun luonnontilaiselle osalle.

Lapin ELY-keskus toteaa, että valtakunnallisen ohjeistuksen perusteella vedenottamon tai tutkitun vedenottamopaikan lähisuojavaöhykkeelle ei tule kohdistaa uutta maa-ainesten ottotoimintaa, ja katsoo, että alueella on siten mahdollista toteuttaa vain vanhan ottoalueen jälkihoitoon ja maisemointiin tähtäävää lyhytaikaista maa-ainesten ottamista eli ns. maisemointiottoa. ELY-keskus katsoo, että alueen lopulliseen jälkihoitamiseen tähtäävään ottamistoimintaan viiden vuoden aikana ei tarvita vesilain mukaista lupaa.

Lapin ELY-keskus katsoo, että kyseessä oleva ottamisalue on tarpeen jälkihoitaa. Alue sijaitsee hyvin lähellä vedenottamoaa, joten jälkihoidon avulla vähennetään esimerkiksi ottamistoiminnan haitallisia vaikutuksia pohjaveteen ja vedenottoon sekä sopeutetaan alue ympäröivään luontoon.

Lapin ELY-keskus on lausunut hakemuksesta lupaviranomaiselle 19.4.2024 (LAPELY/1357/2024), ja edellyttänyt hakemuksen täydentämistä mm. maisemointitoimenpiteiden, maisemointitöihin käytettävän ainesmäärän, pohjaveden tarkkailutoimenpiteiden ja murskaustoiminnan sijoittumisen osalta.

Vastineessa on osittain tarkennettu ELY-keskuksen lausunnossa edellyttämiä asioita ja esitetty tarkemmin alueella tehtäviä maisemointitoimenpiteitä sekä tarkennettu alueelle suunniteltua murskaustoimintaa. ELY-keskus kuitenkin edelleen huomauttaa, että vastineessa ei ole otettu kantaa siihen, paljonko (% tai k-m^3) kokonaisottomäärästä (50 000 k-m^3) on tarkoitus käyttää alueen maisemointiin ja paljonko muuhun toimintaan. Tältä osin ELY-keskus edelleen korostaa, että maisemointiottamisen tarkoituksena on käyttää saatava aines alueen jälkihoitotöihin, eikä hyötyä siitä taloudellisesti.

ELY-keskus myös katsoo, että vastineessa ei ole esitetty sellaisia perusteita, miksi murskaustoiminnan ja murskaimen ainoa mahdollinen sijoitusvaihtoehto on arvioidulla lähisuojavaöhykkeellä. Lähtökohtaisesti murskaustoimintaa ei tulisi sijoittaa arvioidulle lähisuojavaöhykkeelle, vaan sen ulkopuolelle.

ELY-keskus korostaa edelleen maisemointisuunnitelmien laatua, ja muistuttaa, että Jokkavaara on Rovaniemen tärkeimpiä talousvedenhankintaan käytettäviä pohjavesialueita. Maa-ainesten ottaminen alueella tulee siten toteuttaa erityistä

1.7.2024

varovaisuutta noudattaen, ja aluetta koskevien ottosuunnitelmien tulee olla erityisen laadukkaasti toteutettuja. ELY-keskus korostaa, että maa-ainesten ottaminen ei missään tilanteessa saa vaarantaa alueella toteutettavaa talousvedenhankintaa.

ELY-keskus katsoo edelleen, että edellä esitetyn perusteella lupaa ei tulisi myöntää suoraan jatkolupana vuoden 2017 lupahakemuksen tietoihin perustuen. ELY-keskus korostaa, että suunnitelmien tulee perustua alueella vallitsevaan nykytilanteeseen. Suunnitelmat tulee esittää ajantasaisilla maasto- ja ilmakuvakartoilla. ELY-keskus myös edelleen korostaa, että toimittaessa hyvin lähellä vedenottamoa, suunnitelmien tulee olla erityisen laadukkaat. ELY-keskus katsoo, että alueen maisemointitoimenpiteet on tehtävä nyt haettavan luvan voimassaoloaikana, eikä alueelle tule enää tämän jälkeen hakea tai myöntää maa-aineslupia.

Lupaharkinnassa tulee huomioida ELY-keskuksen aiempi lausunto (19.4.2024), sekä edellä ja seuraavassa esitetyt asiat.

Ottamistoiminta ja suojakerrospaksuudet

Lapin ELY-keskus katsoo, että pohjavesialueella toimittaessa on noudatettava erityistä huolellisuutta. Ottoalueen korot tulee merkitä alueelle näkyvästi ja riittävän tiheästi, jotta alinta ottotasoa ei aliteta missään tilanteessa ja että pohjaveden pinnan päälle jää aina vähintään kuuden (6) metrin suojakerros koskematonta maa-ainesta. Korot tulee myös tarkistaa riittävän usein, ja korkotasojen mittauksesta tulee pitää työmaapäiväkirjaa.

Toiminnassa tulee myös huolehtia siitä, ettei maaperään ja pohjaveteen pääse polttoainepäästöjä. Mahdolliset päästöt on välittömästi ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Pohjavesialueella ei myöskään tule säilyttää poltto- ja voiteluaineita, eikä koneita tule huoltaa tai tankata ottamisalueella. Alueella ei myöskään tule säilyttää työkoneita. Lisäksi ELY-keskus muistuttaa, että pölyämisen ehkäisyyn ei tule pohjavesialueella käyttää suolaamista.

Jätteen, ylijäämämassojen ym. sijoittaminen ottamisalueelle ei ole sallittua, eikä pohjavesialueelle tule varastoida muualta tuotua kiviainesta, kuten kalliomursketta.

ELY-keskus myös muistuttaa, että kaikkien jätevesien imeyttäminen maaperään on luokitellulla pohjavesialueella kielletty.

Murskaus

Lapin ELY-keskus katsoo, että pohjaveden pilaantumisen vaaraa aiheuttava murskaustoiminta tulee ensisijaisesti sijoittaa arvioidun lähisuojavaikkeen ulkopuolelle. ELY-keskus myös katsoo, että vastineessa ei ole esitetty sellaisia perusteita, miksi murskaustoiminnan ja murskaimen ainoa mahdollinen sijoitusvaihtoehto on arvioidulla lähisuojavaikkeella ja käytössä olevan vedenottamon läheisyydessä (n. 350 metrin etäisyydellä).

1.7.2024

Mikäli murskaustoiminnan sijoittaminen arvioidun lähisuojavaikkeen ulkopuolelle ei ole mitenkään mahdollista, tulee pohjaveden suojaustoimenpiteet toteuttaa erityisen laadukkaasti. Ympäristönsuojelulain mukainen pohjaveden pilaamiskielto (YSL 17 §) on ehdoton. Seuraavassa on esitetty yleisiä periaatteita murskaustoiminnan järjestämiselle.

ELY-keskus korostaa erityisen huolellista toimintakulttuuria. Öljyjen tai muiden vaarallisten aineiden pääsy maaperään ja pohjaveteen tulee estää. Suojausratkaisujen tulee olla tiiviitä (esimerkiksi HDPE-kalvo) ja öljyjä kestäviä. Suojausratkaisun tekniset ominaisuudet tulee yksilöidä.

Rakennettava suoja-alue tulee toteuttaa siten, ettei sinne pääse virtaamaan ympäristön hulevesiä. Tiiviille alustoille kertyvän veden hallinta tulee suunnitella siten, että vedet eivät pääse missään tilanteessa tulvimaan yli. Tässä yhteydessä erityistä huomiota tulee kiinnittää suojausrakenteen reunavallien riittävään korkeuteen ja toimivuuteen. Suoja-altaaseen kertyviä vesiä ei pohjavesialueella voida imeyttää maaperään (YSL 17 §).

Suojaukseen liittyvät rakenteet on esitettävä valvovalle viranomaiselle ennen käyttöönottoa, ja valvovan viranomaisen on hyväksyttävä niiden käyttöönotto.

Ympäristöön päässeet polttoaineet ja ympäristölle vaaralliset aineet on heti kerättävä talteen. Toiminnanharjoittajalla tulee olla esitettynä säilytyspaikka öljyiselle maa-ainekselle. Toiminnasta ei saa aiheutua epäsiisteyttä. Jätteitä ei saa polttaa tai haudata. Hyötykäyttöön kelpaava jäte on lajiteltava erilleen ja toimitettava hyödynnettäväksi. Alueella ei myöskään tule varastoida ongelmajätteitä.

Toimintajaksojen päätyttyä alue on siistittävä ja alueelta on poistettava koneet ja laitteet. Mikäli alueella havaitaan öljyä, tulee altaan massat vaihtaa puhtaisiin. Mahdolliset päästöt on ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Toiminnan päättyessä suoja-alue tulee jälkihoitaa siten, että suojarakenteet puretaan ja alue palautetaan metsämaaksi. Mahdolliset pilaantuneet maat tulee toimittaa käsittelyyn.

ELY-keskus myös muistuttaa, että pohjavesialueella voidaan murskata vain samalta pohjavesialueelta peräisin olevaa kiviainesta. Muualta tuotua ainesta ei pohjavesialueella saa varastoida tai murskata. Lisäksi jätemateriaalin murskaaminen ja varastointi on pohjavesialueella kielletty.

Tarkkailu

Vastineen mukaan alueella aiotaan asentaa pohjaveden havaintoputki liitekarttaan osoitettuun paikkaan ottamisalueen sisäpuolelle, sillä alueella ei ole tällä hetkellä ehyttä pohjavesiputkea, eikä aiempien kaivuiden perusteella alueella ole havaittu vettä. Lisäksi selvitetään mahdollisuutta käyttää myös muita lähialueella olevia havaintoputkia tarkkailussa. Vastineeseen liitetyn pohjaveden tarkkailuohjelman mukaan ottoalueen pohjaveden laatua tutkitaan alueella olevasta havaintoputkesta kaksi kertaa vuodessa toukokuussa ja syyskuussa, ja näytteistä tutkittavat laatuparametrit ovat pH,

1.7.2024

sähkönjohtavuus, kemiallinen hapenkulutus (COD_{Mn}), kokonaisfosfori, kokonaistyyppi ja ammoniumtyppi ($\text{NH}_4\text{-N}$). Vesinäytteiden analysointi suoritetaan akkreditoidussa laboratoriossa. Lisäksi tarkkaillaan pohjaveden pinnantasoa alueella.

Lapin ELY-keskus katsoo, että tarkkailua tulee tehdä pohjaveden pinnankorkeuden osalta neljä (4) kertaa vuodessa. Lisäksi, koska alueelle on myös suunniteltu murskaustoimintaa, ELY-katsoo, että pohjaveden pinnantason lisäksi alueella tulee tarkkailla myös pohjaveden laatua vähintään niinä vuosina kuin alueella on murskaustoimintaa. ELY-keskus pitää hyvänä esitettyä kaksi kertaa vuodessa tehtävää veden laadun tarkkailua.

ELY-keskus katsoo, että esitettyjen laatuparametrien lisäksi tulee tutkia myös lämpötila, haju, maku, happi (mg/l), alkaliniteetti, sameus sekä erityisesti öljyhiilivedyt ($\text{C}_4\text{-C}_{45}$, kevyet, keskiraskaat ja raskaat jakeet, määrittäjäraja 50 µg/l). Määrittämenetelmien tulee olla akkreditoituja tai menetelmien luotettavuus tulee osoittaa muulla tavalla. Näytteenoton yhteydessä tulee havainnoida pohjavedenpinnan taso.

Pohjavesinäytteidenottajan tulee olla sertifioitu tai vähintään pohjavesinäytteenottoon hyvin perehtynyt henkilö. Pohjaveden laadun ja pintojen tarkkailutulokset tulee toimittaa valvojalle vuosittain sähköisesti. Määrittäytulosten lisäksi tarkkailuraportista tulee ilmetä näytteenottopäivämäärä, näytteenottaja, näytteenottotapa, määrittäksen tehnyt laboratorio, käytetyt menetelmät sekä niiden mittausepävarmuudet ja akkreditointi.

Lisäksi toiminnanharjoittajan tulee huolehtia siitä, että alueella sijaitsevien tai alueelle asennettavien havaintoputkien putkikortit on toimitettu Lapin ELY-keskukselle havaintopaikan tallennusta varten, jotta määrittäykset tekevä laboratorio voi toimittaa tarkkailutulokset myös suoraan pohjavesitietojärjestelmään (Pisara/Povet). Toiminnanharjoittajan tulee varmistaa, että laboratorio vie tulokset pohjavesitietojärjestelmään.

Jälkihoito ja maisemointi

Koska kyseessä on pohjavesialueelle ja vedenottamon läheisyyteen sijoittuva toiminta, on jälkihoitotoissa oltava erityisen huolellinen. On tärkeää, että jälkihoito- ja maisemointitoita tehdään alueella oton edetessä vähintään hakemuksessa esitetyn mukaisesti. Jälkihoitotyöt tulee yksilöidä mahdollisessa lupapäätöksessä.

ELY-keskus katsoo, että Jokkavaaran alueella keskeinen jälkihoitotoimenpide on alueen metsittäminen alueelle tyypillisillä puuntaimilla. Lisäksi ELY-keskus katsoo, että valvovalle viranomaiselle tulee esittää hyvissä ajoin ennen lupa-ajan päättymistä tarkempi suunnitelma alueen lopullisesta maisemoinnista, sillä alueen jälkihoitotyöt ja maisemointi tulee tehdä luvan voimassaoloaikana.

Ottamisalue tulee jälkihoitaa välittömästi ottotoiminnan päätyttyä pohjaveden laadun turvaamiseksi. Pohjaveden suojelun kannalta on tärkeää, että asianmukaisin jälkihoitotoimenpitein alueelle aikaansaadaan oton päätyttyä mahdollisimman nopeasti

1.7.2024

uusi maannoskerros. Pintamateriaalina tulee ensisijaisesti käyttää alueen alkuperäistä pintakerrosta. Alkuperäisen pintakerroksen kangashumus ja sen alapuolella oleva rikastumiskerros tulisi kuoria ja varastoida erikseen ottamisalueen reunoille ennen toiminnan aloittamista. Pintamaat tulee levittää alueelle takaisin alkuperäisessä järjestyksessä. Kasvillisuuden ja pohjaveden kannalta paras tulos saavutetaan, kun maan ylin orgaanista ainesta sisältävä humuskerros (kunta) voidaan irrottaa ja levittää takaisin alueella laajoina mattoina. Pintamaiden varastointiaika tulisi olla mahdollisimman lyhyt, sillä pintakerroksen orgaaninen aines hajoaa nopeasti. Soveltuva varastointiaika on korkeintaan 2–3 vuotta.

Mikäli pintamateriaalia tuodaan alueelle ulkopuolelta, on siihen aina oltava lupaviranomaisen hyväksyntä, ja pintamateriaalina tulee käyttää ainoastaan puhtaita maa-aineksia, joista ei kulkeudu haitallisia aineita pohjaveteen. Toiminnanharjoittajan tulee pyydettyäessä pystyä esittämään aineksen alkuperä sekä tutkimustulokset aineksen puhtaudesta. ELY-keskus kuitenkin muistuttaa maisemointioton periaatteista, ja edellä todetusta, jonka mukaan amisemointiin tulee käyttää ensisijaisesti alueen omaa maa-ainesta.

Jälkihoitoa toteutettaessa tulee huolehtia siitä, ettei pohjavesialueella levitettävä pintamateriaali ole liian hienorakeista. Hienorakeinen maalaji vähentää pohjaveden muodostumista ja soveltuu huonosti kasvillisuuden kasvualustaksi. Myöskään karike ja kuorike eivät sovellu pohjavesialueella käytettäväksi.

Lupa-ajan päätyttyä ottamisalueella ei tule olla maa-ainesvarastokasoja lainkaan, sillä ne estävät jälkihoidon toteuttamisen. Tiivistyneet tienpohjat ja varastokasojen pohjat tulee möyhiä ja pehmentää toiminnan loputtua, sillä tiivis maaperä läpäisee vettä huonosti ja vähentää siten muodostuvan pohjaveden määrää.

Lapin ELY-keskus suosittelee, että maisemoinnissa ja jälkihoitotöiden suunnittelussa käytetään päivitettyä maa-ainesopasta (*Maa-ainesten ottaminen – opas ainesten kestäväan käyttöön*, Ympäristöministeriön julkaisuja, 2023:30).

Johtopäätökset

Lapin ELY-keskus katsoo, että pienimuotoinen ja alueen maisemointiin ja jälkihoitoon tähtäävä maa-ainesten ottaminen suunnitellulta alueelta voi olla mahdollista ilman, että hankkeesta aiheutuu maa-aineslain 3 §:n vastaisia vaikutuksia, mikäli lupaharkinnassa huomioidaan edellä esitetyt seikat.

ELY-keskus korostaa ottamisen vaiheistamista ja huolellista toimintakulttuuria ja muistuttaa, että pohjavesialueiden suojelussa tulee huomioida nykyisten vedenottotarpeiden lisäksi myös mahdollisesti tulevat vedenottotarpeet pitkälle tulevaisuuteen. ELY-keskus vielä korostaa Jokkavaaran tärkeyttä Rovaniemen talousvedenhankinnassa sekä sitä, että alueen maisemointitoimenpiteet on saatettava loppuun nyt haettavan luvan voimassaoloaikana.

1.7.2024

Lisäksi ELY-keskus muistuttaa, että toiminnanharjoittaja on vesilain mukaisessa vastuussa mahdollisista vesiin kohdistuvista haitoista ja siten velvollinen muun muassa tarvittaviin korjaus- ja korvaustoimenpiteisiin.

Ottamistoiminnan loputtua on pidettävä lopputarkastus. Luvanhaltijan on tehtävä maa-aineslain 23 a §:n 1 momentissa tarkoitetun otetun aineksen määrää ja laatua koskeva ilmoitus lupaviranomaiselle vuosittain viimeistään tammikuun 31. päivänä.

Päätökset asiassa pyydetään lähettämään tiedoksi Lapin ELY-keskukselle (MAL 19 §). Lupapäätökseen tulisi merkitä luvan viimeinen voimassaolopäivä. Lupapäätös maa-ainesten ottamisesta tulee viedä myös maa-ainesten ottamisen tietojärjestelmään (NOTTO) Suomi.fi palvelusta löytyvällä sähköisellä ilmoituslomakkeella.

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Merkintä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Pia Lindholm ja ratkaissut hydrogeologi Anne Lindholm.

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta,
ympäristötarkastaja Carita Lallukka

[carita.lallukka\(at\)rovaniemi.fi](mailto:carita.lallukka(at)rovaniemi.fi)

Lausuntopyyntö 6.2.2025

**Morenia Oy:n muutettu maa-aines- ja ympäristölupahakemus, Jokannokka RN:o 64:31,
Jokkavaaran 1-luokan pohjavesialue, Rovaniemi**

Muutettu hakemus

Morenia Oy hakee maa-aineslain (555/1981) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista yhteislupaa hiekan ja soran ottamiseksi sekä murskaamiseksi noin 7 hehtaarin kokoiselta alueelta Rovaniemen Jokkavaarassa sijaitsevalta tilalta Jokannokka RN:o 64:31, kiinteistötunnus 698-401-64-31. Uutta lupaa haetaan 50 000 k-m³:n suuruiselle ottomäärälle viideksi (5) vuodeksi. Lisäksi haetaan lupaa aloittaa toiminta ennen lupapäätöksen lainvoimaiseksi tuloa (MAL 21 § ja YSL 199 §). Lupahakemuksen toiminnan tarkoituksena on suorittaa alueen maisemointi ja parantaa samalla alueen turvallisuutta ottamalla ja muokkaamalla hakemuksen mukaisen alueen maa-aineksia. Toiminnan jälkeen alue palautuu virkistys- ja metsätalouskäyttöön.

Ottoalue sijaitsee Rovaniemen Jokkavaaran (12699101) vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella (1-luokka). Hakemuksen mukaan suunnitellulla ottoalueella ei sijaitse pohjaveden havaintoputkea. Ennen toiminnan aloitusta alueelle asennetaan uusi pohjavesiputki alueelle ottamissuunnitelman mukaisille alueille. Pohjaveden pinnantason on arvioitu olevan tason +80,0 metriä (N2000) alapuolella. Alin suunniteltu ottotaso on hakemuksen mukaan tasolla +96,36 metriä (N2000), jolloin suojakerrospaksuutta jää vähintään 16 metriä.

Hakemuksen mukaan alueella aiotaan myös murskata maa-aineksia siirrettävällä murskausasemalla siten, että yhden murskaustoimintajakson kesto on keskimäärin 2–3 viikkoa kerrallaan, ja niitä arvioidaan olevan noin kerran vuodessa. Murskausasema sijoitetaan alueelle rakennettavalle tiiviille suoja-alueelle, joka varustetaan mm. öljynerotuskaivolla. Ajanjaksoina, jolloin alueella ei ole jatkuvaa toimintaa, siellä ei säilytetä polttoaineita tai öljytuotteita. Toiminnan päättyessä suoja-alue puretaan. Suunnitelmapiirustuksiin on merkitty murskauslaitokselle alustava sijaintipaikka.

Hakemuksen mukaan maisemoinnissa Jokannokan tilan alueen reunojen rinteet luiskataan kohti alinta tasannetta n. 1:2 kaltevuuteen ja loivemmaksi. Alueen eteläosaan kaakkoisseinämälle jätetään törmäpääskyille suotuisia jyrkkiä pesimäalueita, eikä kyseisiä kohtia luiskata. Tulotien jo metsittynyt alue jätetään sellaisekseen.

27.2.2025

Maisemoinnin päätyttyä alue palautuu metsätalous ja virkistyskäyttöön. Toiminnan päätyttyä alueen metsittymistä tarkkaillaan ja tarpeen vaatiessa suoritetaan edesauttavia toimenpiteitä, kuten tuomalla alueelle muualta soveltuvaa pintamaa-ainesta tai turvetta sekä kylvämällä alueelle karulle kasvualustalle soveltuvien heinäkasvien siemeniä, mikäli kasvillisuus ei luontaisesti palaudu.

Asian aiempi käsittely

Lapin ELY-keskus on lausunut hakemuksesta aiemmin lupaviranomaiselle 19.4.2024 ja 1.7.2024 (LAPELY/1357/2024). Hakemusta on lausuntojen jälkeen muutettu ja täydennetty pääosin ELY-keskuksen edellyttämällä tavalla nyt lausuttavana olevaan yhteislupahakemukseen.

Edellytykset maa-ainesten otolle ja johtopäätökset

Lapin ELY-keskus edelleen katsoo, että kyseessä oleva ottamisalue on tarpeen jälkihoitaa. Alue sijaitsee hyvin lähellä vedenottamo, joten jälkihoidon avulla vähennetään esimerkiksi ottamistoiminnan haitallisia vaikutuksia pohjaveteen ja vedenottoon sekä sopeutetaan alue ympäröivään luontoon.

Muutetun hakemuksen mukaan ottomäärässä (50 000 k-m³) on otettu huomioon myös alueen luiskauksiin ja täyttöihin käytettävä materiaali. ELY-keskus kuitenkin katsoo, että muutetussa hakemuksessa ei ole otettu kantaa siihen, paljonko (% tai k-m³) kokonaisottomäärästä (50 000 k-m³) on tarkoitus käyttää alueen maisemointiin ja paljonko muuhun toimintaan. Tältä osin ELY-keskus korostaa, että maisemointiottamisen tarkoituksena on käyttää saatava aines pääosin alueen jälkihoitotöihin. ELY-keskus katsoo, että hakijan tulee esittää tieto lupaviranomaiselle ennen luvan myöntämistä.

ELY-keskus myös edelleen muistuttaa maisemointioton periaatteista, joiden mukaan maisemointiin tulee käyttää ensisijaisesti alueen omaa maa-ainesta. Tältä osin ELY-keskus myös katsoo, että Jokkavaaran alueella tulee välttää maisemoinnissa muualta tuotavan humusaineksen käyttämistä pintamaaverhoilussa. Myös jo puustottuneiden osien muokkaamista tulee välttää maisemoinnin ja jälkihoidon toteutumisen edistämiseksi.

ELY-keskus katsoo, että muutetussa hakemuksessa esitetty, pienimuotoinen ja alueen maisemointiin ja jälkihoitoon tähtäävä maa-ainesten ottaminen suunnitellulta alueelta voi olla mahdollista ilman, että hankkeesta aiheutuu maa-aineslain tai vesilain vastaisia vaikutuksia.

ELY-keskus korostaa, että maa-ainesten ottaminen ei missään tilanteessa saa vaarantaa Jokkavaaran alueella toteutettavaa talousvedenhankintaa. Tältä osin ELY-keskus vielä muistuttaa, että toiminnanharjoittaja on aina vesilain mukaisessa vastuussa mahdollisista vesiin kohdistuvista haitoista ja siten velvollinen muun muassa tarvittaviin korjaus- ja korvaustoimenpiteisiin.

27.2.2025

Lopuksi ELY-keskus muistuttaa ottamisen vaiheistamisesta ja huolellisesta toimintakulttuurista ja korostaa, että alueen maisemointitoimenpiteet on saatettava loppuun nyt haettavan luvan voimassaoloaikana, eikä alueelle tule enää tämän jälkeen hakea tai myöntää maa-aineslupia.

Lupaharkinnassa tulee ottaa huomioon ELY-keskuksen aiemmat lausunnot (19.4.2024 ja 1.7.2024), sekä edellä esitetyt asiat. Muilta osin ELY-keskuksella ei ole lausuttavaa muutetusta hakemuksesta.

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Merkintä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla. Asian on esitellyt ylitarkastaja Pia Lindholm ja ratkaissut yksikön päällikkö Leena Ruokanen.

Maa-aineslupa ja ympäristölupa Morenia Oy Jokkavaara, Rovaniemi

Rovaniemen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen pyytää Rovaniemen kaupungin terveydensuojeluviranomaisen lausuntoa Morenia Oy:n maa-aineslupa ja ympäristölupahakemuksesta Rovaniemen Jokkavaaraan tilalle Jokkanokka. Lausunto pyydetään toimittamaan 10.3.2025 mennessä.

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta vastaa sekä kaupungin ympäristönsuojelu- että terveydensuojeluviranomaisen tehtävistä. Ympäristölautakunnan päätösvaltaan kuuluvissa lupa- ja valvonta-asioissa terveydensuojeluviranomaisen lausunnon ympäristönsuojeluviranomaiselle antaa terveystarkastaja tai terveystarkastajan johtaja (Ympäristölautakunta 24.4.2024 § 45).

Taustaa

Morenia Oy hakee lupaa maisemoinnin yhteydessä suoritettavalle kivennäismaa-ainesten (sora ja hiekka) otolle ja murskaukselle Rovaniemen kunnassa sijaitsevalta Jokkanokka nimisellä tilalta (RN:o 698-401-64-31). Lupahakemusalue sijaitsee n. 15 kilometriä itä-kaakkoon Rovaniemen keskustasta, Oikaraisen kylän länsipuolella, Koskenkyläntien vieressä. Etäisyys lähimpiin asuinrakennuksiin on 300-500 metriä.

Hakemuksen mukainen toiminta sijoittuu Jokkavaaran (12699101) vedenhankintaa varten tärkeälle pohjavesialueelle (1 luokka). Hakemuksessa on esitetty toimenpiteet pohjavesien pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä pohjaveden tarkkailuohjelma. Hakemuksesta ei käy ilmi, miten tarkkailuohjelmassa esitetyt analyysit on valittu, ne poikkeavat tavanomaisista pohjavesitutkimuksista (ks. Maa-ainesten ottaminen Opas aineiden kestäväseen käyttöön, Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:30).

Toimintajaksoja on noin kerran vuodessa, ajankohta vaihtelee vuosittain (murskaus 120 pv/v, murskaus ja kuljetus 200 pv/v). Toimintajakson kesto keskimäärin 2-3 viikkoa kerrallaan. Hakemuksessa ilmoitetut toiminta-ajat ovat:

- ma-to: murskaus klo 8-20, kuormaus ja kuljetus klo 7-20
- pe: murskaus klo 8-16, kuormaus ja kuljetus klo 7-17

Melua ja pölyä syntyy sora-alueella maa-aineksen kaivamisesta, murskauksesta, siirroista sekä kuormauksesta ja kuljetuksista. Maa-aineksen kuljetus alueelta

kuormittaa myös lähiteitä. Hakemuksessa on esitetty toimenpiteet pöly- ja meluhaittojen vähentämiseksi.

Terveysuojeluviranomaisen lausunto

Hakemuksen mukainen toiminta sijoittuu Jokkavaaran (12699101) vedenhankintaa varten tärkeälle pohjavesialueelle (1 luokka). Jokkavaaran pohjavesialueelta otetaan pohjavettä, jota käytetään Rovaniemen keskustaajaman alueella talousvetenä. Jokkavaarasta saatavan veden osuus on merkittävä kaupungin alueelle johdettavasta vedestä. Jos hakemuksen mukainen lupa tästä huolimatta päätetään myöntää, tulee talousvedenhankintaan liittyvä riski huomioida lupaehdoissa ja -määräyksissä. Toimintaa on harjoitettava siten, ettei toiminnasta aiheudu haittaa talousvesikäyttöön otettavan veden määrään tai laatuun.

Hankealueelta otettavien pohjavesinäytteiden tutkimuksiin tulisi sisällyttää myös koliformiset bakteerit ja *E.coli* sekä rauta, mangaani, sulfaatti, nitraatti, kloridi, kokonaiskovuus ja väri. Mikäli alueen maisemoinnin yhteydessä käytetään verhoilussa muualta tuotuja maa-aineksia, tulee niiden haittottomuus varmentaa hakemuksen mukaisesti laboratoriotestein.

Toiminta tulee järjestää niin, ettei siitä aiheudu lähiympäristöön pöly-, tärinä- tai meluhaittaa. Lupaa myönnettäessä tulee varmistaa, että toiminnan aiheuttamien vaikutusten tarkkailu on riittävää, myös meluhaittojen. Kaikissa toiminnoissa on huolehdittava, ettei toiminta heikennä asumismukavuutta tai aiheuta terveyshaittoja tai terveyshaitan mahdollisuutta toiminta-alueen lähiympäristön asukkaille. Terveysuojeluviranomainen edellyttää, että toiminnassa tulee noudattaa parasta käyttökelpoista tekniikkaa terveyshaittojen estämiseksi.

Terveysuojelulain (763/1994) mukaisesti elinympäristöön vaikuttavan toiminnan harjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä. Toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy.

Lisätietoja antaa:

Päivi Rata-Romakkaniemi

terveystarkastaja

paivi.rata-romakkaniemi@rovaniemi.fi

Rovakaaren ympäristöterveydenhuolto

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta

Hallituskatu 7

96100 Rovaniemi

Lausuntopyyntö 26.2.2025

Lausunto Morenia Oy:n maa-aines- ja ympäristölupahakemuksesta Rovaniemen kaupungin Oikaraisen kylän Jokkavaaran tilalla Jokkanokka 698-401-64-31.

Morenia Oy hakee lupaa maisemoinnin yhteydessä suoritettavalle kivennäismaa-ainesten otolle Jokkavaaran sora-alueelle. Ottoalue sijaitsee Rovaniemen kaupungin Oikaraisessa, Jokkavaaran alueella, noin 15 km kaupungin keskustasta itä-kaakkoon.

Hakemuksen mukaan toiminta kattaa maa-aineksen murskauksen ja tuotteiden väliaikaisen varastoinnin sekä kuljetukset. Maa-aines- ja ympäristölupaa haetaan noin 8,06 ha:n alueelle ja 50 000 m³ m³ltr ottomäärälle viideksi (5) vuodeksi Arvioitu vuotuinen ottamismäärä on 10 000 k-m³.

Ottoalue sijaitsee 1. luokan pohjavesialueella ja sen läheisyydessä on suunniteltu vedenottamo. Hankealue sijaitsee Lapin pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamishankkeessa (POSKI 1) arvokkaaksi luokitellun harjualueen vieressä. Toiminnassa käytettäviä koneita ovat kaivinkone, murskauslaitteisto, pyöräkuormaaja ja kuorma-autot. Toiminnasta aiheutuvia päästöjä ja niiden riskejä vähennetään koneiden ja laitteiden osalta käyttämällä nykyaikaista kalustoa ja huolehtimalla niiden riittävästä huoltotoimenpiteistä. Murskauslaitoksen aiheuttaman pölyn leviämistä ehkäistään teknisillä ratkaisulla, kastelulla ja toimintojen sijoittelulla. Poltto- ja voiteluaineet säilytetään kaksoisvaippasäiliöissä tai valuma-altaallisissa suojakonteissa. Tuotantotoiminnan aikana ottoalueelle järjestetään erillinen tiivispohjainen tankkausalue. Alueella säilytetään päästöjen varalta mm. imeytysturvetta, jotta tapaturman sattuessa pilaantunut maa-aines saadaan poistettua välittömästi.

NEVE

Neve Oy | Koskikatu 27, 4. krs. | PL 8013, 96101 Rovaniemi | Y-tunnus 0730905-1
016 331 6500 | asiakaspalvelu@neve.fi | www.neve.fi

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet
<https://sign.visma.net/fi/document-check/9ba8d66f-475b-442f-be82-315d8f266573>

 visma sign
www.vismasign.com

Lausunto:

Napapiirin Vesi Oy vastaa talousveden hankinnasta ja jakelusta Rovaniemen kaupungin alueella. Jokkavaaran 1-luokan pohjavesialueella sijaitsee kolme Napapiirin Vesi Oy:n vedenottamo, Jokkavaara 1 ja 2 sekä AK80. Vedenottamot Jokkavaara 1 ja 2 sijaitsevat noin 350 metrin etäisyydellä itään maa-ainestenottoalueesta, jolla murskaustoiminta on tarkoitus suorittaa ja vedenottamo AK80 800 metrin päässä maa-ainestenottoalueesta kaakkoon. Jokkavaara 1 ja 2 vedenottamoiden yhteinen vedenottolupa on 2000 m³/d ja vedenottamon AK80 700 m³/d.

Vuonna 2024 vedenottamoilta Jokkavaara 1 ja 2 yhteensä otettiin talousvettä keskimäärin 1500 m³/d ja vedenottamolta AK80 600 m³/d. Vedenottamoiden yhteenlaskettu vedenottomäärä kattoi vuonna 2024 19 % Rovaniemen keskustaajaman vuorokaudessa johdetusta vesimäärästä eli vedenottamot ja näin ollen myös Jokkavaaran pohjavesialue ovat talousvedenhankinnan kannalta Napapiirin Vesi Oy:lle erittäin tärkeitä. Pohjavesialueelle sijoitettujen riskitoimintojen kanssa tulee olla erityisen varovainen ja luvittaminen tulee hoitaa siten, että pohjaveden pilaantumisen vaara on mahdollisimman pieni. Jokkavaaran pohjavesialue on kriittinen Napapiirin Vesi Oy:n talousvedenhankinnan kannalta ja vedenottamoiden pilaantuessa korvaavaa vettä ei saada toimitetuksi muilla olemassa olevilla vedenottamoilla ilman, että se vaikuttaisi talousveden riittävyteen ja laatuun. Jokkavaaran pohjavesialueen pohjaveden pilaantuminen aiheuttaisi Rovaniemen alueelle vesikriisin pitkäksi aikaa.

Jokkavaaran pohjavesialueella on lisäksi kaksi tutkittua vedenottopaikkaa UP14 ja UP21. Jo olemassa olevat tutkitut vedenottamoiden paikat, joiden laatu ja antoisuus on selvitetty ovat todennäköisiä tulevia vedenottamoita, varsinkin jos ne sijaitsevat lähellä jo olemassa olevia vedenottamoita ja talousveden jakeluverkostoja. Jokkavaaran alueella kaikki em. kriteerit täyttyvät, joten on mahdollista, että tulevaisuudessa alueelle on tulossa lisää vedenottamoita.

Ympäristöministeriön oppaassa maa-ainesten kestäväään käyttöön on kappale suoja-alueesta. Suoja-alue käsittää yleensä vedenottamon lähiympäristön ja se voi käsittää vedenottamoalueen sekä vedenottamon lähisuoja- ja kaukosuojavyöhykkeet. Maa-ainesten kestävä käyttö -oppaan mukaan lähisuojavyöhykkeen leveys pohjaveden päävirtaussuunnasta vedenottamolle tai tutkitulle vedenottopaikalle on keskimäärin arvioituna 300–500 metriä (joskus jopa yli kilometri) ja 200–300 metriä virtaussuunnan alapuolelle. Maa-ainestenottoalue, jolle lupaa haetaan, sijaitsee vedenotta-

moiden Jokkavaara 1 ja 2 maa-ainesten kestävä käyttö oppaan mukaisen lähisuojavaöhykkeen sisällä ja koska pohjaveden virtaussuunta on kohti vedenottoamoita, on maa-ainestenottoalue myös hyvin lähellä vedenottamon AK80 lähisuojavaöhykettä. Oppaan mukaan toiminnassa olevien tai suunniteltujen vedenottamoiden lähisuojavaöhykkeillä ottamistoimintaa tai jälkihoitamattomia ottamisalueita ei saisi olla lainkaan. Oppaan ohjeistuksen mukaan alue on tärkeää jälkihoitaa ja maise-moida, mutta Napapiirin Vesi Oy toivoo, ettei alueella tehdä maa-ainestenottoa enempää, kuin se jälkihoitotoimien kannalta on välttämätöntä.

Hakemuksessa on kerrottu tukitoiminta-alueelle tehtävät suojaustoimenpiteet, joiden avulla pyritään estämään polttoaineiden varastoisesta ja tankkaamisesta aiheutuvat riskit pohjavedelle. Napapiirin Vesi Oy huomauttaa, että pohjavesialueella ei saa säilyttää polttoaineita tai muita haitallisia kemikaaleja edes väliaikaisesti. Pienikin öljymäärä voi pilata pohjaveden laadun sinne joutuessaan ja öljyn saaminen pois pohjavedestä on todella hankalaa. Lisäksi siitä aiheutuisi taloudellista haittaa pidemmäksi aikaa.

Hakemuksessa on kerrottu toiminnassa syntyvistä jätevesistä, jätteen käsittelystä, varastoisesta ja kuljetuksesta. Napapiirin Vesi Oy huomauttaa, että minkäänlaista jätevettä ei saa imeyttää pohjavesialueelle. Hakemuksessa ei oteta kantaa mahdollisiin sosiaalituloissa syntyviin harmaisiin ja ruskeisiin jätevesiin. Mikäli alueella muodostuu sellaisia, lupapäätöksessä tulee ottaa kantaa niiden keräämiseen ja käsittelyyn. Napapiirin Vesi Oy muistuttaa, että jätevesien käsittelyssä on noudatettava erityistä huolellisuutta, etteivät ne päädy maaperään ja sitä kautta pohjaveteen ja aiheuta pohjaveden laadun heikkenemistä.

Hakemuksessa kerrotaan murskauslaitoksen sijainnista se, että pölyämisen ja melun estämiseksi murskauslaitos sijoitetaan mahdollisimman alhaiselle pohjatasolle. Napapiirin Vesi Oy muistuttaa, että liikuteltava murskauslaitos aiheuttaa riskin pohjavedelle, jos murskausalue ei suojata kunnolla. Mikäli murskauslaitos toimii polttoöljyllä, sen tankkaus on aina riski ja murskauslaitoksessa on todennäköisesti erilaisia voiteluaineita, jotka voivat vikatilanteessa päätyä maaperään ja sitä kautta pohjaveteen. Myös murskauslaitoksen sijoittaminen ottamisalueen pohjalle aiheuttaa pohjaveden pilaantumisen vaaraa, koska ottamisalueen matalimmilla kohdilla suojakerros pohjaveteen on ohuimmillaan ja vuototilanteissa haitta-aineiden päätyminen pohjaveteen todennäköisempää ja nopeampaa.

Hakemuksessa on mainittu pohjaveden tarkkailusta, että pohjaveden korkeutta ja laatua tarkkailaan. Napapiirin Vesi Oy toivoo, että mikäli lupa myönnetään, lupapäätöksessä asetetaan lupamääräykset, joilla pyritään pohjaveden hyvän laadun turvaamiseen. Luvassa tulee määrittää, kuinka usein tarkkailua suoritetaan ja mitä parametreja vedestä tulee analysoida. Napapiirin Vesi Oy toivoo, että pohjaveden tarkkailutulokset toimitetaan tiedoksi myös vesihuoltolaitokselle heti tulosten valmistuttua, jotta tieto pohjaveden laadusta ja mahdollisista muutoksista tavoittaa talousveden jakelusta vastaavan tahon mahdollisimman pian.

Hakemuksessa sanotaan lisäksi, että mikäli polttoainetta pääsee maaperään, pilaantunut maa-aines toimitetaan mahdollisimman nopeasti kuorma-autolla viranomaisen osoittamaan paikkaan. Napapiirin Vesi Oy edellyttää, että poltto- ja voiteluainevuodoista tulee ilmoittaa ensi tilassa myös vesihuoltolaitokselle, sillä jo pieni määrä polttoaineita pilaa talousvedenlaadun ja pohjaveteen päästyään se leviää nopeasti talousvesiverkostoon ja sitä kautta kuluttajille ja verkostojen puhdistaminen ja korvaavan veden saaminen kuluttajille saakka vie oman aikansa ja on kallista.

Napapiirin Vesi Oy ei vastusta maa-ainestenotto- tai ympäristöluvan myöntämistä. Napapiirin Vesi Oy toivoo, että ympäristöluvassa huomioidaan tässä lausunnossa esille tuodut seikat pohjaveden tarkkailusta, tukitoiminta-alueen sijoittelusta ja sosiaalityöolosuhteissa syntyvistä jätevesistä. Lisäksi Napapiirin Vesi Oy toivoo, että vuosittaisesta toiminta-ajasta ilmoitetaan tämän lausunnon allekirjoittajalle hyvissä ajoin ennen toiminnan alkamista sekä mahdollisista häiriö- ja poikkeustilanteista, että niihin pystytään reagoimaan mahdollisimman pian.

Napapiirin Vesi Oy toivoo saavansa lausunnon luvanhakijan mahdollisen vastineen lupahakemuksesta annetuista lausunnoista ja muistutuksista tai mikäli hakemusta täydennetään esimerkiksi pohjaveden tarkkailun osalta.

Napapiirin Vesi Oy

Kristian Gullsten
Toimitusjohtaja

CaseM 2024-999

Lähetäjä Mari Hyvonen
Päivämäärä ke 19.3.2025 15.45
Vastaanottaja Kirjaamo Rovaniemi <kirjaamo@rovaniemi.fi>
Kopio

Viitaten CaseM 2024-999 koskien maa-aines ja ympäristölupahakemusta maa-ainesten ottamiseen ja murskaamiseen Rovaniemen Oikaraisen kylän Jokkavaarassa. Esitämme Hyvönen Aili Selina/kuolinpesä, Hyvönen Onni Henrik/kuolinpesä ja Hyvönen Matti Henrik/kuolinpesän puolesta seuraavat kysymykset:

Onko lupahakemuksessa huomioitu miten maisemointi tehdään? Onko maa-ainesten otto- ja maisemointisuunnitelmassa huomioitu luiskin minimietäisyys ja -kaltevuus rajanaapuri Kraatarintilan RN:o 698-401-64-31 rajalinjasta?

Lisäksi haluamme muistuttaa että mikäli maisemointiin tuodaan alueen ulkopuolelta materiaalia, on huomioitava että tuotava maa-aines on puhdasta.

Hyvönen Aili Selina/kuolinpesä
Hyvönen Onni Henrik/kuolinpesä
Hyvönen Matti Henrik/kuolinpesän

puolesta
Mari Hyvönen Mirzaei

Morenia Oy
Automaatitietie 1
90460 Oulunsalo

VASTINE
20.5.2024

Rovaniemen kaupunki/ Ympäristölautakunta
Carita Lallukka
carita.lallukka@rovaniemi.fi

VIITE: CaseM 2024-999 / Maa-aineslupa ja ympäristölupa Morenia Oy Jokkavaara / lausunto ja vastinepyyntö

ASIA: Vastine maa-aines- ja ympäristölupahakemuksesta jätettyihin lausuntoihin ja muistutuksiin.

Lapin ELY lausunto

Nyt haettava lupa vastaa täysin aiempaa 2019 myönnettyä lupaa. Hakemuksen 50 000m³ ottomäärässä on otettu jo huomioon maisemointiin alueen sisällä käytettävä materiaali. Poisajettava hyödynnyttävä materiaali otetaan alueen keskialueen pohjista ja länsi ja itä kulumista. Alueen pohjoiskulman metsittynyt tulotien osuus voidaan rauhoittaa. Arviolta jälkihoitotyöhön alueella liikuteltava massamäärä on suhteessa ottomäärään noin puolet. Erityisesti täytettävät jyrkät rintaukset vaativat täyttö/luiskaustöitä. Jätettävät paisterintaukset ja törmäpääskyille suosiolliset rintaukset vähentävät näytä töitä ja turhia massansiirtoja. Maisemalliset luonnonarvot alueella on jo menetetty, ja aluetta voidaan parhaiten hyödyntää luonnon ekologisena alueena. Korkeita korkeuseroja voidaan hyödyntää esim. paisterintauksina ja törmäpääskyjen pesintäalueina. Ottaminen on aiempien toimijoiden toimesta paikoin toteutettu jyrkin rintausten, joita maisemointityöllä pyritään korjaamaan.

Murskauslaitos sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman kauas vedenottamoista ja häiriintyvistä kohteista, mahdollisimman korkealle, jotta saadaan mahdollisimman korkea suojakerros pohjavesiin. Tukitoiminta-alue on mahdollista rakentaa suunnitellun mukaisesti kauemmas vedenottamosta. Murskausasema sijoitetaan tiiviille kantavalle maaperälle, eli tehdään erillinen toiminta-alue, joka suojataan esimerkiksi Bentoniittisuojausalueella. Bentoniittisuojausta käytetään yleisesti murskaamojen ja tankkausalueiden suojausrakenteina. Tukitoiminta-alueen ylivuodot estetään rakentamalla II-luokan öljynerotuskaivo tälle kyseiselle toiminta-alueelle. Tällöin estetään ylivuoto ja öljypitoinen aines saadaan painovoiman avulla erotettua. Öljynkeräysalue, erotuskaivoineen mitoitetaan rakennusvaiheessa riittämään koko käytettävä kapasiteetti. Öljynerotuskaivon tyhjennyksestä pidetään huolta tarkistamalla kaivo aina ennen uuden tuotantojakson alkua, sen aikana ja sen päätyttyä. Öljynerotuskaivo tyhjenetään tarvittaessa siihen tarkoitettulla ns. imuautolla ja öljyinen vesi toimitetaan sille tarkoitettuun jatkokäsittelyyn (Fortum, Delete tms) Lisäksi tuotantojakson päätyttyä tukitoiminta-alue ja erityisesti polttoainetankkien ja öljyjen käsittelyalue siivotaan, mikäli aihetta on, ja öljyt ja mahdolliset öljystä pilaantuneet maa-ainekset toimitetaan asianmukaiseen vastaanottoonpaikkaan.

Toiminnan päätyttyä maisemoinnin yhteydessä tämä toiminta-alue suojausalueen puretaan pois ja maat toimitetaan niiden vaatimaan käsittelyyn. Murskausasema ja sen vaatima aggregaatti sijoitetaan toiminnan aikana kokonaisuudessaan tälle toiminta-alueelle tai vastaavalla tavalla rakennetulle alueelle. Mahdollisessa päästötilanteessa maahan joutuessaan öljy pidättyy maa-ainekseen ja sen kulkeutuminen pohjaveteen voidaan estää nopeilla torjuntatoimenpiteillä. Mahdollinen päästö havaitaan heti ja se voidaan puhdistaa välittömästi maa-ainestoiminta-alueen maansiirtokalustolla. Näin toimimalla mahdollisesta onnettomuudesta ei aiheudu haitallisia pohjavesivaikutuksia. Polttoainesäiliö sijoitetaan maaperän suojausrakenteen päälle. Säiliöissä on ylitäytönestön ja säiliö on kaksoisvaippasäiliö tai on varustettu valuma-altaalla. Muut voiteluaineet ja öljyt säilytetään yleensä varastokontissa, jonka pohja on tiivis ja reunoiltaan korotettu, mikä estää mahdollisten vuotojen pääsyn maahan.

Toiminta-ajoista ja mahdollisista häiriö- ja poikkeustilanteista tullaan ilmoittamaan kunnan ympäristöviranomaiselle ja vedenottamon (Napapiirin Vesi Oy) yhteyshenkilöille vuosittain.

Alueen pohjalle, nykyiseen alimpaan tasoon asennetaan pohjavesiputki, josta suoritetaan pohjaveden tarkkailua. Putkesta seurataan pohjaveden korkeutta ja veden laatua. Putkesta otetaan vuosittain vesinäytteet, josta tutkitaan – pH, sähkönjohtavuus, kemiallinen hapenkulutus (CODMn), kokonaisfosfori, kokonaistyyppi, ammoniumtyppi (NH₄-N). Näyte tutkitaan akreditoitussa laboratorioissa ja tulokset toimitetaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä Napapiirin Vesi Oy:lle seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Hakemuksen pohjavesitiedot perustuvat ELY-keskuksen 22.8.2011 lausuntoon ja tietoon pohjaveden tasosta, jonka mukaan pohjaveden pinta alueella on tason +80,0m (N60) alapuolella. Alueella ei ole ehyttä pohjavesiputkea, eikä aiempien kaivuiden perusteella ole havaittu alueella vettä.

Alueen jälkikäyttömuotona on mahdollista rintaukset hyödyntävät törmäpääskyjen pesimäalueina sekä paisterintauksina. Tarkennetut sijoittumiset alueelle, muotoutuvat vasta jälkihoito/ottovaiheen yhteydessä, jolloin maanmuokkausta toteutetaan. Alustavien katselmuksien perusteella erityisesti etelä-lounais rintausta on tähän erittäin soveltuva. Lopulliset sijoittumiset sovitaan ympäristöviranomaisen kanssa vuositarkastuksien yhteydessä.

15.5.2024 katselmuksen yhteydessä ei havaittu törmäpääskyn pesiä alueella. Ottoalueella on potentiaalisia alueita, joissa törmäpääskyt voisivat pesiä. Nämä otetaan rintausten muotoilussa huomioon, lopputuloksena syntyy monimuotoinen ympäristö. Muutoin rintaukset maisemoidaan luiskankaltevuuteen 1:2-1:3 suunnitelmien mukaan.

Mahdollisuuksien mukaan alue annetaan metsittyä luontaisesti, muutoin täydennysistutetaan, Mikäli pintamaakerroksia ei ole tarpeeksi pohjatasolle levitettäväksi, tehdään istutukset osittain suoraan hiekkapohjalle. Tältä osin käytetään yksivuotisia taimia, jotka eivät ole yhtä herkkiä kuiville olosuhteille kuin kaksivuotiset taimet. Kaksivuotisissa taimissa on haihduttavaa pinta-alaa enemmän ja ne vaativat viljavamman kasvualustan. Kokemuksen mukaan yksivuotiset taimet selviytyvät hyvin niillä jälkihoidettavilla soranottoalueilla, joilla pintamaakerros on ohut tai se puuttuu. Humuskerros muodostuu ajan myötä luontaisesti. Puhtaita humuspitoisia ainesta voidaan ottaa alueelle tarvittava määrä, mikäli kasvukerros sitä vaatii.

Janne Posio

Morenia Oy

Liite 1. Pohjavesien tarkkailusuunnitelma

Liite 2. Maisemointitoimet

Liite 3. Törmäpääskykartoitus 15.5.2024

POHJAVEDEN TARKKAILUOHJELMA

Luvanmukaisen ottoalueen pohjaveden laadun seurannasta vastaa Morenia Oy.

Vesinäytteet otetaan kaksi kertaa vuodessa toukokuussa (pv-pinta ylimmillään) ja syyskuussa (kesäajan alin arvo)

Vesinäytteistä määritetään seuraavat vedenlaatuparametrit:

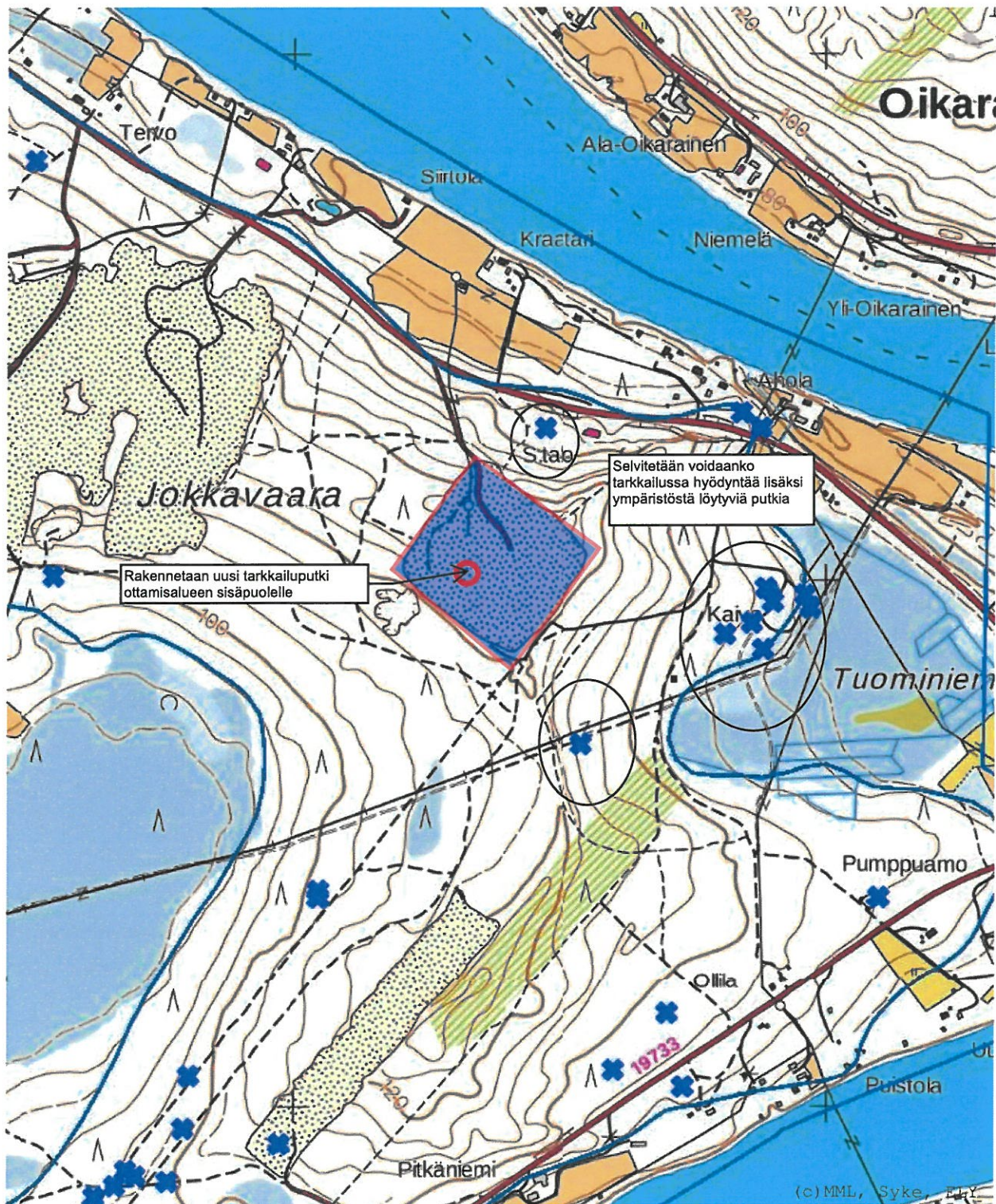
- pH
- Sähkönjohtavuus
- Kemiallinen hapenkulutus (COD_{Mn})
- Kokonaisfosfori
- Kokonaistyyppi
- Ammoniumtyppi ($\text{NH}_4\text{-N}$)

Vesinäytteet analysoidaan Eurofins Ahma Oy:n (ent. Ahma ympäristö Oy) laboratoriossa. Laboratorio on Suomen kansallisen akkreditointielimen FINAS:n akkreditoima testauslaboratorio T131. Näytteenoton ja laboratoriotoiminnan laadun varmistamiseksi laboratoriossa on laatujärjestelmä, joka täyttää Standardin SFS-EN ISO 17025 vaatimukset.

Pohjaveden korkeus- ja laatuseuranta raportoidaan vuosittain kunkin kalenterivuoden loppuun mennessä siten, että koko kyseistä vuotta koskeva seuranta-aineisto on raportissa mukana. Morenia Oy toimittaa raportit lupaviranomaiselle ja vesilaitoksille.

Mahdollisista öljyvahingoista, jolloin öljyä tai muuta vedenlaadulle haitallista ainetta pääsee maaperään, ilmoitetaan välittömien torjuntatoimenpiteiden lisäksi palopäällikölle, Napapiirin energia ja vesi Oy:lle.

Alustava tarkkailusuunnitelma, Jokkavaara Rovaniemi

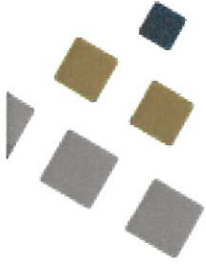

Morenia Oy
Automaatitietie 1
90460 Oulunsalo

VASTINE
9.9.2024

Rovaniemen kaupunki/ Ympäristölautakunta
Carita Lallukka
carita.lallukka@rovaniemi.fi

VIITE: CaseM 2024-999 / Maa-aineslupa ja ympäristölupa Morenia Oy Jokkavaara / lausunto ja vastinepyyntö

ASIA: Vastine maa-aines- ja ympäristölupahakemuksesta jätettyihin lausuntoihin ja muistutuksiin.

Lapin ELY jatkolausunto 1.7.2024

Morenia Oy on hakenut Jokkavaaran maa-ainesalueelle jatkolupaa 5 vuodeksi, sillä toimintaa ei ole alueella ehditty käynnistää. Kuten aiemmissa vastineissa tullut esille, haettava lupa vastaa täysin aiempaa 2019 myönnettyä lupaa, josta lupa-aika on päättynyt. Hakemuksen 50 000m³ ottomäärässä on otettu jo aiemman lupasuunnittelun yhteydessä huomioon maisemointiin alueen sisällä käytettävä materiaali. Alueen taloudellinen hyöty jää vähäiseksi maisemointitöiden laajuuden vuoksi, miksi on tärkeää, että lupa myönnetään maisemoinnin edistämiseksi. Alueen suunnitelmien nykytilanne vastaa kasvillisuutta lukuun ottamatta vallitsevaa tilaa, joka ei ole edellisen luvan aikana muuttunut. Alueen maisemointitotoimet on päivitetty aikaisemmasta suojaamaan tulotien jo maisemoitunutta aluetta.

Murskaustoiminta sijoitetaan alueelle suunnitelmien mukaisesti, mikäli ei ole mahdollista sijoittaa sitä pohjavesialueen ulkopuolelle. Siinäkin tapauksessa noudatetaan suunnitelmia ja lupamääräyksiä, erityisesti toiminta-alueen suojauksissa pohjavettä suojellakseen. Ottotoiminta tulee päättymään hakemuksen alueella 5 vuoden lupa-ajan kuluttua. Siksi onkin tärkeää, että lupa saadaan käsiteltyä ja maisemointiotto käynnistettyä alueella.

Morenialla ei ole huomautettavaa ELY-keskuksen huomioihin lupamääräysten sisällöstä, sillä on tärkeää, että toiminta yhteensovitetään pohjavedensuojelun kanssa. ELY-keskuksen esittämiin vedenlaadun tarkkailuparametreihin, hakija toteaa, että täydennyksien yhteydessä vedentarkkailusuunnitelmaa päivitetään siten että laajaa analyysipakettia suoritetaan vähintään niinä vuosina, milloin alueella on murskaustoimintaa.

Hakemusaineistoja täydennetään 6.9.2024 täydennyspyynnön ja ELY:n lausuntojen mukaisesti.

Janne Posio
Morenia Oy

Morenia Oy
Automaatitietie 1
90460 Oulunsalo

VASTINE
20.3.2025

Rovaniemen kaupunki/ Ympäristölautakunta
Carita Lallukka
carita.lallukka@rovaniemi.fi

VIITE: CaseM 2024-999 / Maa-aineslupa ja ympäristölupa Morenia Oy Jokkavaara / lausunto ja vastinepyyntö

ASIA: Vastine maa-aines- ja ympäristölupahakemuksesta jätettyihin lausuntoihin ja muistutuksiin.

Lapin ELY jatkolausunto 27.2.2025

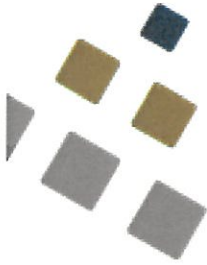
Kuten aiemmassa vastineessa tuotu esille, hakemuksen 50 000m³ ottomäärässä on otettu jo aiemman lupasuunnittelun yhteydessä huomioon maisemointiin alueen sisällä käytettävä materiaali. Alueen taloudellinen hyöty jää vähäiseksi maisemointitöiden laajuuden vuoksi, miksi on tärkeää, että lupa myönnetään maisemoinnin edistämiseksi. Hakija kuitenkin arvioi, että ottomäärästä voidaan hyödyntää jälkihoidossa 10-20%, jotta maisemointi voidaan toteuttaa suunnitellun mukaisesti. Maisemointia ja jälkihoitoa toteutetaan samanaikaisesti ottotoiminnan yhteydessä.

Muuten ei huomautettavaa lausunnosta.

Rovaniemen kaupungin terveydensuojeluviranomaisen lausunto 28.2.2025

Ei huomautettavaa lausunnosta. Hakija täydentää pohjavedentarkkailusuunnitelmaan laajempaan tarkkailuun kerran vuodessa tutkittavaksi koliformiset bakteerit ja *E.coli* sekä rauta, mangaani, sulfaatti, nitraatti, kloridi, kokonaiskovuus ja väri.

Janne Posio
Morenia Oy

Morenia Oy
Automaatitietie 1
90460 Oulunsalo

VASTINE
10.4.2025

Rovaniemen kaupunki/ Ympäristölautakunta
Carita Lallukka
carita.lallukka@rovaniemi.fi

VIITE: CaseM 2024-999 / Maa-aineslupa ja ympäristölupa Morenia Oy Jokkavaara / lausunto ja vastinepyyntö

ASIA: Vastine maa-aines- ja ympäristölupahakemuksesta jätettyihin lausuntoihin ja muistutuksiin.

Napapiirin Vesi Oy 20.3.2025

Kaikessa toiminnassa noudatetaan erityistä huolellisuutta ja varovaisuutta. Polttoaineita ei alueella varastoida, mikäli se ei ole toiminnan kannalta välttämätöntä. Tankkaustoimet tehdään suojatulla tukitoiminta-alueella. Mahdolliset sosiaali-tiloista syntyvät jätevedet kerätään umpisäiliöön ja toimitetaan asianmukaiseen vastaanottoipaikkaan. Muut vähäiset jätteet mitä toiminnasta syntyy, toimitetaan myös asianmukaiseen käsittelyyn kaluston poistuttua alueelta.

Täydennetyissä maisemointi- ja tarkkailusuunnitelmissa on huomioitu paremmin toiminnan seuranta. Napapiirin Vesi Oy:n yhteyshenkilölle ilmoitetaan toiminnan aloittamisesta, toimintajaksoista sekä häiriö- ja poikkeustilanteista. Lisäksi tarkkailutulokset annetaan tiedoksi Napapiirin Vesi Oy:lle niiden valmistuttua.

Yksityinen muistutus 19.3.2025

Ympäröivät rajanaapurit ja suojaetäisyydet naapureihin on huomioitu suunnitelmissa. Suunnitelmissa rajanaapureihin jätetään vähintään 10 m suojaetäisyys. Joissain kohdissa aiempi ottotoiminta on ulottunut tätä lähemmäs, joten maisemointityö on tarpeen toteuttaa lähempänä kuin 10 m rajanaapurista. Alue maisemoidaan vallitseviin kaltevuuksiin noin 1:2-1:3, siten että jälkitilanteena syntyy monimuotoinen ympäristöön mukautuva alue. Alueelle vastaanotetaan puhtaita maa-aineksia jälkihoitotöihin vain, mikäli se on tarvittavan kasvukerroksen kannalta tarpeellista.

Janne Posio
Morenia Oy